

BEYİN TEMELLİ ÖĞRETİMİN ÖĞRENCİLERİN TARİH DERSİNE OLAN TUTUMLARINA ETKİSİ

**BRAIN-BASED INSTRUCTION HAS EFFECT UPON THE STUDENT'S
DEVELOPING ATTITUDE TOWARD HISTORY LESSON**

Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER* Öğrt. Gör. Ayşegül KUŞ**

* O.M.Ü.Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitim Bölümü Tarih A.B.D

** O.M.Ü.Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi A.B.D

pelini@omu.edu.tr aysegulkus@hotmail.com

Ozet:

Öğretim yöntemleri, öğrenmede önemli bir etkidir. Bireyin öğrenme biçiminin bilinmesi onun öğrenmesinde hangi öğrenme yönteminin uygulanacağından önemlidir. Çünkü her insanın öğrenme biçimi farklıdır. Bunun belirlenmesi aynı zamanda uygulanacak yöntem, araç-gereç, materyal ve stratejinin seçilmesine de yardımcı olur. Bu da öğrencinin başarısında son derece etkilidir. Geleneksel öğretim anlayışının genelde egemen olduğu eğitim kurumlarımızda gün geçtikçe farklı öğretim yöntemleri de artık kullanılmaktadır. Bu çalışmada bir öğretim yöntemi olan beyin temelli öğrenim, öğrencilerin tarih dersine karşı tutumlarına olan etkisi incelenmiştir.

Çalışma, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı I. sınıf öğrencilerinden 90 kişilik deney grubu ve 90 kişilik kontrol grubu olmak üzere 180 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın deseni kontrollü ön-test, son-test modele dayalı deneysel bir çalışmadır.

Sonuçlara bakıldığında Beyin Temelli Öğretimin öğrencilerin tarih dersine olan tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Abstract :

Teaching methods have an important effect up on learning. His crucial in terms of knowing the way how the individual learns and determining whichever learning strategy will be applied in his/her learning because every individual has a different learning strategy. This also helps to choose the method to be applied to, the equipment, the material and strategy. This also has an important effect up on the success of the student. Day by day different teaching methods are being used in the schools inwhich traditional methods are dominantly used. In this study, it has been investigated the effect of Brain-Based Instruction method up on the student's attitudes towards the history lesson. This study has been carried out with 180 students, 90 participants in the kontrol group and 90 participants in the experiment group at Department of Elementary in Education Faculty of Ondokuz Mayıs University. The design of the research has been based on controlled pre-test and post-test model.

Up on exemining the results, it has been seen that Brain-Based Instruction has had a positive effect up on the student's developing positive attitude toward history lesson.

Anahtar sözcükler: Beyin Temelli Öğretim, Tarih Öğretimi, öğretim yöntemi, tutum
Key words: Brain-Based Instruction, History Teaching, Teaching Method, attitude

GİRİŞ

Öğrencilerin önemli bir bölümü tarih dersini ezber olarak algılamakta ve bunun sonucu olarak daha baştan tarih dersine karşı ön yargılı tutum içine girmektedirler. Yaygın olan düşünce, tarih ders kitabı ezberlenmeden tarih dersinin öğrenilemeyeceği, öğretmenin anlattıklarının esas kabul edileceği bu nedenle anlatılanların kelimesi kelimesine bellensiz durumunda olduğu, aksi takdirde sınavlarda başarı sağlanamayacağıdır. Bunda son zamanlara kadar bazı tarih öğretmenlerinin geleneksel öğretim biçimini benimsemiş olmasının büyük rolü vardır. Bu yaklaşım, öğrenme sürecinde öğrenciye bilgi aktarımı ve daha sonra bu öğrenmenin denetlenmesi şeklindedir. Derslerde genellikle öğrencilerin aktif katılımlarının sağlanmaması, onların görüş ve yorumuna yer verilmemesi, konuları geçmişte kalmış gelişmeler gibi aktarıp, günümüzle bağlantı kurulmaması gibi nedenler bu sonucu doğurmuştur. Geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı öğretim, belirli zekâ türlerine sahip öğrencilere hitap etmektedir. Dolayısıyla farklı zekâ türlerindeki öğrenciler derste başarısız olmakta, bu da zeki olmadıkları gibi bir yanlış algılamaya neden olmaktadır. Sonuçta öğrencinin kendine olan güveni azalmakta ve bu durum başarısını olumsuz yönde etkilerken, derse karşı olumsuz tutum ve davranışlar geliştirmesine neden olmaktadır. Oysaki her beyin kendine özgüdür (Caine and Crowell 1999: 92). Bu nedenle eğitim ve öğretim sürecinde göz önünde tutulması gereken bireysel farklılıklar mevcuttur (Kuş, 2005:48). Tarih derslerinin planlanmasında öğrencilerin bireysel ilgilerini çekecek seçeneklerin öğrencilere sunulması gerekmektedir. Jensen (1997) öğrencilere farklı seçenekler sunmanın öğretim ortamında bireysel farklılıkları göz önünde tutmanın yanı sıra bireyi öğrenmenin merkezine yerleştirme ilkesi açısından da önemli olduğunu vurgulamaktadır. Özet olarak eğitimde en uygun beyin işleyişinin artırılması gerekmektedir.

Tarih öğretiminin hedeflerinden birisi öğrencilerin “kişilik gelişimi”, “sosyalleşme” ve “vatandaşlık eğitimi”ne katkıda bulunmaktır. (Dilek, 2002: 52). Bu nedenle son zamanlarda geleneksel tarih öğretiminden farklı olarak derslerde çeşitli öğretim yöntemleri uygulanmaktadır.

Öğretmen sınıf içinde grup tartışmaları, problem çözme, beyin fırtınası gibi yöntemleri uyguladığı ölçüde, öğrencilerin fikir alışverişinde bulunmalarına, birbirlerinden etkilenmelerine ve birbirlerinden bir şeyler öğrenmelerine yardımcı olacaktır. Beyin sosyal bir organdır. Bu nedenle beyin tüm bölümleri etkileşirken bizde içindeki etkileşimlerimize göre oluşup gelişiriz (Gazzaniga 1985).

Eğitiminin görevi bilginin sosyal yapısını iyi değerlendirmektir. Hiçbir ders için tek bir yöntem kullanılamaz. Öğretmen kendi kişisel çabaları ve duyarlılığıyla sınıfına ve dersteki konusuna en uygun yöntemi veya yöntemleri seçerek ve yine sınıftan aldığı sinyallerle değişikliklere gitmelidir. Önemli olan öğretmenin konunun en iyi öğretimini sağlayacak yöntem zenginliğine gitmesidir (Küçükahmet, 2001: 73).

Tarih öğretiminde kullanılabilir etkili yöntemlerden birisi de beyin temelli öğretimdir. Son zamanlarda eğitimciler, beyin yapısı ve işlevinin öğrencilerinin etkili öğrenmesinde rolünün olup olmadığı üzerinde durmaktadırlar. “Beyin temelli” öğrenme kuramı olarak da bilinen bu kuramı sistematik hale getiren Hebb, beyindeki devrelerin çalışma şekli bilinmeksizin öğrenmenin doğasının anlaşılamayacağını savunmaktadır. Beyin; insan zekâsının, güdülenmenin ve öğrenmenin merkezidir. Öğrenme eğer canlı bir dokuya sahip olan beyinde gerçekleşiyorsa, beyin öğrenmeden önceki ve sonraki yapısı arasında farklılık olmalıdır, düşüncesinden hareket eden Hebb, öğrenme sonucunda beyindeki fizyolojik değişiklikleri araştırmıştır (Özden, 2003: 46). Sonuçta beyin de kalp ya da akciğer gibi bir organdır.

Her bir organın doğal bir işlevi vardır. Beynin işi öğrenmektir. Ayrıca beyin büyük bir öğrenme kapasitesine sahiptir. Kişinin yaşına, milliyetine veya kültürel geçmişine bakmaksızın, her sağlıklı insanın beyni birtakım olağanüstü belirleyici niteliklerle donatılmıştır (Caine ve Caine, 2002:3). Beynin en etkin biçimde kullanılabilmesi için, içinde birçok etkinliği barındırabilecek beyin temelli öğretim stratejileri uygulanmalıdır.

Bunlar (Demircioğlu, 2005: 38-39): Farklı Disiplinlerden Yararlanılması. Örneğin tarih derslerinde coğrafya, sosyoloji, felsefe, ekonomi vb. Disiplinlerle bağlantı kurulması; Tematik Öğrenme. Bilgi yığınlarını bir çatı altında toplayarak, ana tema ile ilişkilendirilmesi; Konuya Bağlı Ahenkli Düzenleme. Tarih dersinin değişim, süreklilik ve çatışma gibi temel kavramlarla işlenmesi ve son olarak iş birliğine dayalı öğrenme ve yapılacak etkinliklerdir.

Etkin öğretim için, öğretmenin sınıfı tüm iletişime açık hale getirmesi gerekir. Öğretmen-öğrenci etkileşimi sağlandığı gibi öğrenci-öğrenci etkileşimi de sağlamalıdır. Çünkü Beyin Temelli öğretimin ana ilkelerinden biride, beyin diğer beyinlerle bir uyum içinde geliştiğidir (Jensen 2000a).

Bu çalışma, beyin temelli öğretim ile öğrencilerin tarih dersine ve tarihe olan tutumlarında olumlu yönde bir gelişme sağlamaya yöneliktir.

2. YÖNTEM

Araştırma, Beyin Temelli Öğretimin, sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının, tarih dersine olan tutumuna olan etkisini incelemeye yönelik, ön-test, son-test kontrol gruplu deneysel bir çalışmadır.

2.1 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında 2005-2006 öğretim yılında öğrenimlerine

devam eden birinci sınıf öğrencilerinden rastlantı yoluyla seçilen 90 kişilik deney grubu ve 90 kişilik kontrol grubu olmak üzere 180 öğretmen adayından oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 270, örneklemi 180 öğrenci oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin toplanmasında “Tarih Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Yirmi yedi maddelik likert tipi bir ölçektir. Altı alt boyuttan meydana gelmektedir. Öğrencilerin tarih dersine olan tutumları Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum şeklinde de belirtilen 5’li dereceleme kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 70 olarak bulunmuştur. Ön-test ve son-test uygulanmıştır.

Deney ve kontrol grupları belirlenirken 2005-2006 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı birinci sınıfında I. ve II. öğretim toplam altı sınıfta okuyan öğrencilerden üç sınıf deney üç sınıf ise kontrol grubu olarak tamamen rastlantısal olarak belirlenmiştir. Kontrol grubunda, geleneksel öğretim metotları, deney grubunda ise beyin temelli öğretim yöntemi uygulanmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Sınıf öğretmenliği I. sınıf öğrencilerinin tarih dersine olan tutumlarında beyin temelli öğretimin etkisi olup olmadığını ortaya koyabilmek amacıyla aşağıdaki istatistiksel çözümlenmeler sonucu elde edilen bulgulara ve bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Öncelikle deney ve kontrol gruplarının tarihe olan tutumları yönünden anlamlı bir fark olup olmadığını (grupların denk olup olmadığını) sınamak amacıyla t testi yapılmıştır. İki grup arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Yapılan işlem Tablo I’de verilmiştir.

Tablo-I Deney ve Kontrol Grubuna Katılan Öğrencilerin Tarih Tutum Ölçeğinden Elde Ettikleri Ön-test Puanlarına İlişkin t testi Sonuçları

	GRUP	N	X	SS	t
ÖNTESTDK	Deney	90	93,5667	18,6662	1,154
	Kontrol	90	90,5556	16,2419	

Elde edilen bu sonuca dayalı olarak deney ve kontrol grupları arasında tarih tutum ölçeğinden elde edilen puan dağılımları açısından fark olmadığı ve araştırmanın başında deney ve kontrol grubunun ölçülen özellik açısından denk sayılabileceği söylenebilir.

Deney grubuna Uygarlık Tarihi dersinde haftada iki ders saati olmak üzere 10 hafta Beyin temelli öğretim yapılırken, kontrol grubu ile geleneksel öğretim yapılmıştır. Beyin temelli öğretimde zengin bir öğretim ortamı oluşturmak son derece önemlidir. Bu doğrultuda ders sınıf ortamında işlendiği gibi büyük ölçüde teknoloji sınıflarında işlenmiştir. Beyin temelli öğretimde deney grubuna ders esnasında klasik batı müziği hafif bir şekilde CD'den verilmiş, kokulu mum ve tütsü kullanılarak öğrencinin derse odaklanması sağlanmak istenmiştir. Ayrıca grup çalışmasına yer verilerek çeşitli uygarlıklar ve dikkat çekici özellikleri gruplar tarafından araştırılıp derste sunmaları sağlanmıştır. Bu sunumlarda yer alan ve bugünkü günlük yaşamımızda etkileri hâlâ görülen birtakım

buluşlar veya onların daha geliştirilmiş tekniklerinden bahsedilerek derse olan ilgi arttırılmaya çalışılmıştır. Ders esnasında belirli aralıklarla beyin molaları verilmiştir. Yine öğrencilerin birbirlerini rahatsız etmeden derste bir şeyler yiyip içmelerine izin verilerek, daha rahat bir ortam yaratılmaya çalışılmıştır. Sınavlarda öğrencilerin istedikleri renkteki kâğıtlarla sınava girmeleri gerçekleştirilerek sınava odaklanmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Öğretim sürecinde renk kullanımının beyin daha etkin bir şekilde öğrenmesini tetikleme- nin yanı sıra öğrencilerde olumlu duygular uyandırdığı da bilinmektedir (Jensen 2000a).

Derste konular anlatılırken tepegöz, slayt, kamera, çeşitli resimler vb. görsel materyallerin etkili bir şekilde kullanılmasına özellikle yer verilmiştir.

On haftanın sonunda deney ve kontrol gruplarının tarihe olan tutumlarında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için t testi yapılmıştır. İki grup arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Yapılan işlem Tablo II'de verilmiştir.

Tablo II- Deney ve Kontrol Grubuna Katılan Öğrencilerin Tarih Tutum Ölçeğinden Elde Ettikleri Son-test Puanlarına İlişkin t testi Sonuçları

	GRUP	N	X	SS	t	Önem
SONTESTD	Deney	90	106,9667	12,5943	6,272	Önemli
	Kontrol	90	93,0444	16,8762		

P<.001

Bu bulgu Beyin Temelli öğretimin öğrencilerin tarihe olan tutumlarında olumlu yönde etkili olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bulgular, beyin temelli öğretimin uygulandığı öğrencilerin geleneksel öğretimin uygulandığı öğrencilere göre tarihe olan tutumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu da gösteriyor ki, beyin temelli öğretimin sınıf öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin tarihe olan tutumlarında olumlu yönde etkisi vardır.

Bu sonuca dayanarak aşağıdaki öneriler yapılabilir:

1. Beyin temelli öğretim öğrencilerin derse olan tutumlarını geliştirmek amacıyla çeşitli bölüm ve dersler için uygulanabilir.

2. Beyin temelli öğretim etkinlikleri daha da geliştirilerek farklı öğrenci gruplarına uygulanabilir.

3. Deneysel grubunun kendi arasında karşılaştırılması yapılarak, hangi etkinliğin öğrencilerin derse olan tutumunun artmasında daha etkili olduğu tespit edilebilir.

4. Bu öğretim yönteminin ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında da aynı şekilde etkili olup olmayacağı araştırılıp, derslerde bu etkinliklere yer verilmesi sağlanabilir.

Teşekkür: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü PDR Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Müge Yılmaz'a çalışmanın istatistiklerinde yardımcı olduğu için teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

Caine, R. N. , Caine, G. (2002). Beyin Temelli Öğrenme, Çeviri Editörü: G. Ülgen, Ankara : Nobel Yayın Dağıtım

Caine, R. N. , Crowell, S. (1999). Mind Shifts: A Brain-Compatible Process for Professional Development and Renewal of Education. 2nd. Ed. Tucson, Az: Zephyr Press

Demircioğlu, İ. H.. (2005). Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar, Ankara: Anı Yayıncılık,

Dilek, D. (2002). Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık

Gazzaniga, M. (1988). Perspectives in Memory Research. Cambridge: The Massachusetts Institute of Technology Press

Jensen, E. (1997). Brain Compatible Strategies, San Diego, C. A The Brain Store, Inc.

Jensen, E. (2000a). Brain Based Learning. Rev. Ed. San Diego, C.A. The Brain Store Publishing

Kuş, A. (2005). Some Suggested Brain-Based Techniques For Teaching Writing Skills in Prep-Classes at Ondokuz Mayıs University (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun.

Küçükahmet, L. (2001). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Özden, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme, Ankara: Pegem A Yayıncılık